

– שיעור –
רט"ו | **מדור
אמונה
ובטחון**

מתוך קונטרס 'הבינוני' המלא

הבינוני

ואחיה

חיים של אמונה ובטחון

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליט"א | פרשת תולדות תשפ"ד

שינוי מהלך המחשבה בנוגע ליסורים

יש מקום לטעות בארץ ישראל

המהר"ל מוסיף שם שלכאורה היה יכול לכתוב לפי סדר עולה ממטה למעלה, ואז תהיה ארץ ישראל ראשונה כי היא הנמוכה מבין השלוש, כי בשונה מהעולם הבא, יש מקום גדול לטעות בה מפני שנדמית כדבר גשמי. וכבר יתכן שיחשוב האדם: "אני יכול לזכות לארץ ישראל בלי יסורים. ברוך ה'. הקב"ה עזר לי ונתן לי ארץ ישראל בלי יסורים". מה הפירוש? פשוט מאוד. חמיו עשיר וקנה לו דירת קומתיים. הוא לא צריך היה לעבור את היסורים של ארץ ישראל. אכן כן, בארץ ישראל יש מקום לטעות, כי יש בה ארץ שהיא גשמית ואפשר להיאחז בה ולחשוב שאפשר לזכות לה בלי יסורים. למעלה מארץ ישראל היא התורה, שבה אין מקום גדול לטעות כמו ארץ ישראל, אבל עדיין אפשר לטעות בה, כי יש בה אותיות וגוויל. האדם מרגיש שלא הוצרך להיות ער בלילות ולא הוצרך להתייגע לתיקון מדותיו, וברוך ה' הוא תלמיד חכם גדול. ולמעלה מהתורה זה העוה"ב שבו אין כלל מקום לטעות. אך בכוונה תחילה לא כתב לפי סדר עולה, להודיע שכל שלוש המתנות הן באותה מדרגה רוחנית, ואין שום הבדל בין העוה"ב לארץ ישראל הגם שאפשר לטעות בארץ ישראל.

וכיון שכן אי אפשר לקבל אף אחת מהן כי אם על-ידי יסורים, ואין מי שיוצא מן הכלל הזה. לפעמים האדם חושב: "ברוך ה' שאני לא הוצרכתי לעבור יסורים". אין דבר כזה, כי האדם הוא גשמי והדברים האלה רוחניים. ישאל האדם: "הן מציאות היא שקיבלתי ארץ ישראל וקיבלתי תורה ולא היה גורא כל-כך". והתשובה תהיה שלא קיבל.

שלוש מתנות טובות

שינוי במסכת ברכות (ה,א): "תניא, רבי שמעון בן יוחאי אומר: שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתנן אלא על-ידי יסורין. אלו הן: תורה וארץ ישראל והעולם הבא. תורה מנין - שנאמר (תהלים צד, יב): אשרי הגבר אשר תיסרנו י-ה ומתורתך תלמדנו. ארץ ישראל - דכתיב (עקב ח, ה): כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך, וכתיב בתריה (שם פסוק ז): כי ה' אלוקיך מביאך אל ארץ טובה. העולם הבא - דכתיב (משלי ו, כג): כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר".

ומבאר מהר"ל (בהקדמתו לדרוש על התורה) שהיות שהן מתנות רוחניות (תורה ועוה"ב הלא פשוט לכל שהם מתנות רוחניות, ואף ארץ ישראל, צריך להבין מתוך הפסוקים שהיא מתנה רוחנית), לכן זקוקים לכלים רוחניים כדי להחזיקן. כשנותנים לאדם מתנה ואינו יודע מה לעשות בה ואיך להשתמש בה, אין לו כלום מזה.

ראינו שכאשר אמריקה רצתה לתת לאוקראינה מטוסים שיוכלו להלחם באויב הפולש, לא היו יכולים לתת להם, כי אי אפשר לתת מטוסים לאנשים לפני שיתאמנו עליהם במשך שנה ויותר. כשנותנים לאדם תורה, עוה"ב או ארץ ישראל, אם לא יכשיר את עצמו קודם לכן להיות איש רוחני, לא יהיה לו כלום מזה וייחשב כאילו לא קיבל כלום. לכן צריך תחילה לזכך את האדם, הוא צריך לעבור יסורים שיחלישו את גשמיותו ויחזקו את רוחניותו, וכשיתרגל לחיות חיים רוחניים ויוציא מתוכו כוחות רוחניים שנמצאו אצלו מכבר, יוכל לקבל את המתנה.

הבהרה: היות שקריאת מאמר זה דורש יישוב הדעת ורוחב לב, אי לכך אין כמעט שום תועלת לקראו למקוטעין במהלך התפילה וכדו', וד"ל.

גליון זה נתרם ע"י

מרה"מ **משה מאשקאוויטש** הי"ו

לע"נ אמו

מרת **חי' גיטל** בת ר' **חיים יוסף** ע"ה

נפ' ב' כסלו תשע"ו לפ"ק

זיכה לכל הברכות האמורות בתורה, לשפע ברכה והצלחה, ולרוב נחת מכל יוצ"ח

ויזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את הנלמד בשיעורים מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת

אין תורה בלי יסורים

הדוגמא הפשוטה היא תורה. אפילו מי שחושב שזכה לתורה. היה לו מוח חזק ותמיד הצליח. הוא כותב כבר, הוא כבר מחבר ספרים, ויש לו גם כסף. תורה וגדולה. יש לו אנשים שכותבים בשבילו. הפלא ופלא. הנה אדם זה לא הוצרך לעבור יסורים. אדרבה, הוא קיבל הכל על טס של כסף. בגיל עשרים ושתים הוא כבר קיבל מעמד בזכות אבות. בתחילה היה סגן ראש הישיבה, ואח"כ נתמנה לראש הישיבה לצעירים. את הכל הוא קיבל בלי מאמצים מרובים. את המוח החזק, את המעמד והכבוד. כן, כן. מעמד יש לך, כבוד יש לך, אבל תורה אין לך. לתורה אי אפשר לזכות בלי יסורים. למה? כי השאלה היא מה יש לך, האם יש לך את החיצוניות של התורה או שיש לך את האלוקות שבה, אשר היא המתנה האמיתית של התורה.

למתנה האמיתית של התורה אין האדם יכול לזכות בלי עמל ויגיעה, ודברי חז"ל הלא מלאים מזה, שרק מי שמתייגע בלימוד התורה, אם במיעוט שינה, אם במיעוט שיחה, ואם בכל שאר קניני התורה, זוכה למתנת התורה, כי על-ידי היגיעות האלה הוא מתעדן ומזדכך ומתקדש, וכיון שכן, אור התורה חודר בו. זה משפיע על כל מהותו, על המידות, על ההכנעה, ומגבירה בו את התשוקה לרוחניות, וגורמת לו סלידה מן הכבוד. כל זה מעיד שהאדם קנה תורה, וזה נעשה רק על-ידי עמל ויגיעה שזהו אופן נוסף של יסורים. זהו הביאור הפשוט.

תורה שלמדתי באף

אכן עלינו להבין קצת יותר איך היסורים מכשירים את האדם לקבל את המתנות האלה. ונסביר את השאלה: בענין התורה אנו כבר רגילים בזה, אולי מהשיחות ששמענו מהמשגיחים, שהיסורים הם התורה שלמדתי באף. והדוגמא הפשוטה ביותר, היא מי שקובע עיתים לתורה והיו לו תקופות שהשתתף בשיעור, שלפעמים היה מגיע ללמוד, ולפעמים לא, וכל פעם עם תירוץ אחר, ויצא לפי חשבון שהשתתף אולי פעמיים בשבוע. וכל פעם שהתקיימה סעודת סיום, הוא הרגיש מאוד נפלא כי הנה הוא בא לשמח את המגיד שיעור שמתאמץ להגיע מדי ערב... עד שיום אחד התנער והחליט שהוא מתחיל לבוא כל יום. היו ימי ראשון, היו ימי רביעי, היו ימות הקיץ, היו ימות החורף. הוא קרע את עצמו. אין כזה דבר לא להגיע. הוא כן מרגיש טוב, הוא לא מרגיש טוב, לא מעניין. הוא מגיע, שומע ומבין, וחוזר על השיעור בבוקר בחברותא. הנה עכשיו כשהוא משתתף בסיום מסכת, הוא מבין היטב איך היסורים הועילו לקנות תורה. הוא יודע איך זה עובד, כי הוא עבר את כל התהליך ולמד על בשרו איך בלי יסורים - לא קונים, ועם יסורים - קונים.

דרגה נוספת היא הבנה בתורה שבאה לו לאדם על-ידי יגיעת המוח ועל-ידי יגיעת התשובה, וכפי שלימדונו הבעל שם הק' ותלמידיו זיע"א שיותר צריך להשקיע עמל ויגיעה בעסק התשובה קודם הלימוד, מאשר בהסברת דברי הקצות החושן. אם יש לך עמל ויגיעה באופן הסברת דברי הקצות... נו, אף זה נחשב עמל ויגיעה, אבל העמל והיגיעה לבוא כיהודי אל הקצות, משפיעים יותר מכל. הוא מבין זאת. הוא ראה את חוסר הסייעתא דשמיא

שלו כשהגיע אל הלימוד מלא גאון, וראה את הסייעתא דשמיא שזכה לה כשהגיע אל הלימוד מתוך חזרה בתשובה.

ובכן, בענין התורה יותר קל להבין מדוע אי אפשר לזכות לה בלי יסורים. השאלה היא מה עם ארץ ישראל ועוה"ב? (ואף בתורה, כי עכשיו דיברנו רק על חלק מהאופנים) מה הוא סדר הדברים שבו היסורים מזככים את האדם? כל אחד יודע לומר שהיסורים מזככים, אבל איך זה קורה? אם האדם ניסה לעשות משהו ולא הצליח, מדוע זה גורם לו להפוך לאדם רוחני?

נכונות לשנות את מהלך המחשבה

והנה תחילת התשובה היא שכאשר האדם נמצא במצב בלתי נוח, כלומר, לא הולך לו כפי שרצה, הרי זה מכריח אותו לשנות את מהלך מחשבתו, זה מכריח אותו להתבונן. אמנם הוא יכול להתחמק מזה, והגם שהוא מבין מתוך מצבו החדש שהוא יכול להתחיל לחשוב אחרת מכפי שחשב עד כה, עדיין הוא יכול להתעלם ולקיים את הנאמר במשלי (כו. יא) ככלב שב על קיאו כסיל שונה באולתו. הוא יכול אם הוא רוצה, אבל המצב החדש יש לו יכולת נפלאה לסייע לו לשנות את מהלך מחשבתו. החלפת מהלך המחשבה אינה דבר קל ונקראת יסורים, וקבלת מהלך המחשבה החדש, זהו תחילת הדעת החדשה שהאדם מקבל כדי שיוכל לקנות תורה, ועל גבי זה יקבל עוד דעת מלמעלה כפי שנראה להלן, אבל המלחמה שיש לו עם עצמו, אלו יסורים שיש לו בנפשו, במוחו ובלבו, וכשהוא רואה שהוא נלחם בזה הלך ושוב, אזי הוא מבין איך היסורים מהפכים אותו לאיש אחר.

למה הדבר דומה? לתלמיד בישיבה שלדעת ההנהלה התחפף יותר מדי והגדיש את הסאה, וסילקוהו מן הישיבה. ההנהלה קבעה בראשונה שאין לו סיכוי לחזור, אך לאחר תחנונים והפצרות, הוחלט שפותחים לו את הדלת שוב, אך הודיעו לו שלפני שהוא נכנס, הוא צריך להתפייס עם המשגיח. הוא נפגש עם המשגיח והלה אומר לו: אני רוצה לדעת האם אתה יודע מה לא היה הגון בהתנהגותך. הבחור משיב: איני יודע, והמשגיח שוב שולח אותו אחר כבוד לביתו. הבחור שוהה בבית ואביו אינו שבע רצון מזה. הוא מפריע לו את סדר יומו, הוא עושה לו בעיות, הוא עושה לו בזיונות, הוא מגיע אתו לבית הכנסת. הוא מרגיש שזה לא יכול להמשיך ככה ומרים עליו את קולו. והבחור עומד נדהם ושואל: איזו עוול עשיתי עכשיו? ואביו משיב לו: העוול שלך היא שאינך מנסה לחשוב מה עשית, ולכן אינך יכול להתקדם. באופן זה אף פעם לא תתקבל בחזרה לישיבה. אביו שולח אותו שוב אל המשגיח, ואם הבחור עדיין מתעקש, הוא מתעמת עם המשגיח. והוא אומר לו: דמיינת שהתחצפתי, ולא מתאים לך עכשיו לרדת מהעץ, כי אמרת שאתה מסלק אותי לעולם ועד ואתה רוצה לעמוד במילה שלך. אמור את האמת, לא מתאים לך... הנה באופן כזה, הוא לא מתקדם מאומה. שוב המשגיח שולחו לביתו וחוזר חלילה.

כשהאדם רואה שהוא מסולק מהמצב ששהה בו עד כה, יש לפעמים שהוא ממשיך לחשוב כבתחילה, ואדרבה, ככל שהיסורים מתגברים, כך הוא מוסיף לחשוב באותו אופן של חוצפה, אבל כך לעולם לא יתעלה. ולמען האמת, המצב החדש מחייב אותו

למה פרשה זו סתומה?

בענין זה אנו מוצאים דבר נפלא בספר ארץ צבי להגה"ק מקוז'גלוב זצ"ל, והוא בפרשת ויחי על דברי רש"י: למה פרשה זו סתומה (אין רווח בספר התורה בין פרשת ויגש לפרשת ויחי), לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו, נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד. מבאר שם בארץ צבי: הנה הסתימה היא באותיות התורה, שראוי שיהיה המקום הזה ריק מאותיות, והוא נתמלא עם אותיות התורה. ומשמעותו של דבר שהיסורים הם עצמם תורה. האדם אומר בלבו: רציתי עכשיו לישוב קצת בשלווה, או לנסוע אחרי יו"ט ולהתרענן קצת. ולמעשה, פרשה זו סתומה. נסתמו עיניהם ולבם של ישראל. פרצה מלחמה ונגמר החלום. הנה כי כן, במקום שהיה צריך להיות ריק, נתמלא בתורה.

פירושו של דבר, שכל פעם שהאדם סובל יסורים, זה עצמו תורה. ולפי האמור, הלא זה מבואר היטב. כשיש לו לאדם יסורים, מהלכי מחשבתו משתנים, וכיון שכן, הוא נעשה מוכן לקבל תורה. וכאמור לעיל, תכלית היסורים אינה היסורים עצמם, אלא מה שנעשה עם הלב לאחר היסורים.

הגלות כהכנה לארץ ישראל

עוד אנו מוצאים דבר נפלא ב'שם משמואל' (מסעי תרע"ז). ראינו בברייתא שהמקור לכך שארץ ישראל נקנית ביסורים הוא מדכתיב בפרשת עקב כי כאשר ייסר אש את בנו ה' אלוקיך מיסרך, וכתבי בתריה: כי ה' אלוקיך מביאך אל ארץ טובה. נמצא שכל מ"ב המסעות היו הכנה לארץ ישראל. כל התלאות שעברו עליהם במדבר ארבעים שנה, היו כדי להכשירם שבבואם לארץ ישראל, יחיו כיהודים.

מבאר ה'שם משמואל': "ואם היו זוכין לגמרי, היו נוחלין את כל ארץ ישראל בשלימות כל עשרה העממים וכברש"י בשם הספרי (דברים א, ז) בפסוק פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי ואל כל שכניו הוא עמון ומואב ושעיר שהם קני וקניזי וקדמוני, אך על-ידי חטא מרגלים לא היתה ירושת הארץ בשלימות, רק לימות המשיח אז יתקיים היעוד (וארא ו, ח) ונתתי אותה לכם מורשה, לכם דייקא, היינו דור המדבר בעצמם".

על אחת כמה וכמה

ממשיך ה'שם משמואל': הביטה וראה על מה שבני ישראל עוברים עכשיו בגלותם המר, הצער והטלטול ממקום למקום. כאן מענים אותם, כאן מרעיבים אותם, כאן שונאים אותם. ומזה תבין כמה גדולה תהיה מעלת ארץ ישראל לעתיד לבוא. ובלשון ה'שם משמואל': "ולפי גודל מעלת ארץ ישראל אז, הוא גודל המירוק ואורך הזמן. ומכאן מובן ערך מעלת ארץ ישראל אז לעומת מעלתה בעת כיבוש הארץ בימי יהושע, לפי ערך מסת המירוק של הגלות הארוכה המרה הזאת לעומת המירוק שבמדבר שהיה רק ארבעים שנה והיה להם מן לאכול ובאר לשתות ועגני כבוד עומדים עליהם כמו שכתוב (שם ב, ז) זה ארבעים שנה ה' אלוקיך עמך לא חסרת דבר, ומכל מקום נחשב מירוק לזכות לארץ ישראל, על אחת כמה וכמה גלות זו אריכות הזמן והצרות

לשנות את מהלך מחשבתו. תתחיל לחשוב. תיכנס לראש של פלוני ותנסה להבין מה הוא חושב? ואולי תגלה שפירשת את המעשה לא נכון ואתה האשם, לא הוא.

יסורים מתקנים עניות

יש יסורים פשוטים שפוקדים את האדם ובכוחם לתקן טעות שהיתה לו, ועל-ידי כן להיות אדם יותר רוחני. דוגמא פשוטה: מי שהקב"ה חנן אותו בילדים מצוינים ההולכים בדרך ה' ואינם מעוררים בעיות. שלושה בנים כאלה יש לו. אולי אינם העילויים הגדולים ביותר, אבל יש להם מוח חזק והכל זורם אתם על מי מנוחות. לעומת זאת יש לו אחים ושכנים וחברים בבית הכנסת שיש להם ג"כ ילדים ומתמודדים אתם הרבה, והנה יש לו דעות על כל אחד - פלוני אינו יודע לחנך, וכן הלאה. ומכלל דבריו אתה שומע - ברוך ה', אני כן יודע. תסתכל ותראה. בלי עין הרע. בניי כשתילי זיתים סביב לשולחני, והרי זה מורה שאני ירא ה' ההולך בדרכיו. לא אני אומר זאת. דוד המלך הוא זה שאומר זאת, והדברים פשוטים. אך כל זה עד שמגיע תורו של בנו הרביעי. בנו הרביעי מעמיד אותו בפני שאלה לא פשוטה: הן נשארתי אותו ירא ה' ההולך בדרכיו, היכן שתילי הזיתים?

ובכן, אם הוא רוצה, הוא יכול לבוא בעקמימות ולהתחיל להאשים את כל העולם, אבל אם פיקח הוא, אז המצב החדש מצמיד אותו לפינה ומסייע לו לעקור את מהלך המחשבה הישן. כל מה שחשבתי על עצמי עד כה, הוא הבל הבלים. אני לא כזה ירא שמים כפי שחשבתי עד כה. אכן כן, הקב"ה יודע בדיוק מה אני עושה בחדרי חדרים וכמה אני שומר את עיני מראות ברע. ואדרבה, אולי עד כה לא הייתי ראוי שהקב"ה ידבר אתי ולכן הלכו בניי במסילה, ורק עכשיו שהתבגרתי קצת - הוא מדבר אתי ומורה לי דרך לתקן את מעשיי. הן דבר פשוט הוא שתכלית היסורים אינה להכאיב לאדם, אלא לעזור לו לעצור ולחשוב - אולי חייתי עד כה בטעות...

גדולה הסרת טבעת

כמו"כ כשפוקד את האדם ענין של חולי. עד היום הוא נסע ונסע ולא ידע בין ימינו לשמאלו, ועכשיו שפוקד אותו ענין של חולי, הוא מקבל פתאום זעזוע ומתחיל להתיישר. עד כה הוא שמע מאות שיחות בענין עיקר וטפל, מה העיקר בחיים ומה טפל, אך מעולם לא קלט את הדברים בעצמותיו. וכיון שחלה הוא או בנו, תוך רגע השתנה אצלו המבט על העולם. עכשיו הוא כבר יודע היטב מה עיקר ומה טפל. הוא יודע מה חשוב ומה הבל הבלים. הוא יודע זאת בתוך תוכו. וכבר אמרו חז"ל (מגילה י, א): גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירו למוטב, ואילו הסרת הטבעת החזירתן למוטב. ועל זה מבאר המהר"ל שברגע שהיסורים הצליחו לפעול זאת באדם, מוחו נעשה מוח שתופס תורה, תופס ארץ ישראל ותופס עוה"ב. הוא נעשה אדם רוחני בעצם זה שמהלך מחשבתו השתנה, והכל משתנה בעקבות כך, כולל מדותיו.

אין לנו על מי להשען

מתנה רוחנית פירושה שהאדם מרגיל את עצמו באופן מעשי לסמוך לגמרי על השי"ת, גם לדברים הפשוטים כצרכי מזון ומחיה. הקב"ה נותן מצוה כזו, ואלו היסורים שרבי שמעון בר יוחאי מדבר עליהם. היסורים לא נועדו להעניש את האדם, אלא להביא את האדם למצב שאינו רואה שום דרך להסתדר כי אם להשען לגמרי על הקב"ה. התורה אומרת בפרשת שמיטה וישבתם על הארץ לבטח (בהר כה, יח), וישבתם לבטח עליה (שם פסוק יט), ושוב בפרשת בחוקותי (כו, לב-לד) והשמותי אני את הארץ ושמו עליה אויביכם היושבים בה וגו' אז תרצה הארץ את שבתותיה וגו'. פירושו של דבר שאומרים לאדם: קח לך מצות שמיטה ותבין את הרעיון, ולא רק בשמיטה קיים רעיון זה, אך בשמיטה הוא מתקיים בפועל ממש וללמד על הכלל כולו יצא.

הביאור בזה הוא שהקב"ה אומר לאדם: בראתי עולם שבו יכול האדם לזכות לתורה, לארץ ישראל ולעולם הבא, וכפי מה שהוא זוכה להם בעוה"ז, כך הוא זוכה להם לעוה"ב. ודע לך שמדובר בדברים רוחניים. לא רק התורה ועוה"ב רוחניים, אלא גם ארץ ישראל רוחנית. ואם אינך אדם כזה שצריך להתפתל בין מהלך מחשבה זה למהלך מחשבה זו ולבוא אל הבהירות, הרי ברור ופשוט הדבר שאין לך את הענין של ארץ ישראל. אולי יש לך את החיצוניות של ארץ ישראל שיכול להוביל לשמנת עבית כשית, אך לא את הפנימיות הרוחנית.

זהו הפירוש הפשוט, ואם האדם רוצה להיגאל ולזכות למתנות רוחניות שהקב"ה נותן, הוא חייב לעבור את התהליך הזה. יש לו קושי והוא נלחם עם עצמו ומגיע למהלך המחשבה הנכון, שוב ושוב, עד שהוא מגיע אל הדעת.

התגובה הטבעית של האדם

כשנתבונן בזה, נראה דבר פלא. בכל מצב שפוקד את האדם, יש לגופו תגובה טבעית (אינסטינקט) שפורצת תיכף ומיד, וכדי לדחותה צריך להלחם בה. זה מתחיל בדברים הקטנים ומגיע לדברים הגדולים ביותר, אך הדברים הקטנים מגלים איך נפש האדם פועלת. לדוגמא, האדם הגיע לבית הכנסת מדרך רחוקה, הוא רוצה לשתות קפה כדי שיוכל להתפלל כדבעי, ולדאבון לבו - החלב נגמר. הוא מחפש בכל עבר, הוא מסתכל במקור, ומה עובר לו אז במוחו? - גבאי שוטה! שנתיים שאני אומר לו: מה אכפת לך להביא עוד שני בקבוקי חלב? משוגע! הוא חושב שקופת בית הכנסת תתעשר כשיתקמצן על החלב...

אותו דבר בבית. משהו לא הולך כמו שרצה, ומיד מוחו מתחיל לפעול - כמה פעמים ביקשתי שיקנו... כמה פעמים ביקשתי שיתקנו זאת... זה מבלבל את המוח. אי אפשר לחיות כך. זה פוגע בשלום בית. הצורה של הטלת אשמה, כלומר - יש מישהו שאשם בבעיה שלי, צריך רק למצוא אותו, זהו תגובת הגוף לכל מצב בלתי נעים, ותגובה זו קיימת, כאמור, גם בדבר הגדולים.

מהיכן מגיעה תגובה כזו? היא מגיעה ממהלך המחשבה המעוות של העוה"ז. המהלך הוא כזה: אני לא אשם. זה פשוט. זה א"ב.

והגירושין והטלטולים שכל זה הוא הכנה לארץ ישראל, מה מאוד תגדל מעלתה אז עד שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב, ה' יזכנו לראותה בבנינה מהרה".

אך כאמור, יש תכלית לגלות ולייסורים שהיא מביאה עמה. ואם האדם מתנהג בטיפשות, הרי הוא יוצא קירח מכאן ומכאן, את היסורים - יש לו, ואת תכליתם - אין לו. והאדם צריך שיידע שכפי שיש גלות כללית, כך יש לו גלות פרטית, והחכם עיניו בראשו להתבונן הן בטעויותיו והן בטעויות הכלל, הכל כדי להוציא את הבשורה שטמונה בגלות ולהיות על-ידי כן יהודי של ארץ ישראל, יהודי שיכול לזכות לארץ ישראל השלימה. כשיתרגל אדם לחיות חיים כאלה, אזי כשיבוא המשיח, תהיה לו השלמה להשגתו שהרי כבר התחיל להשיג מהו ארץ ישראל.

גיבורי נח עושי דברו

הדוגמא הפשוטה ביותר לזה היא שמיטה. הקב"ה נתן לנו את הארץ ואמר: עליך להבין שכאן בארץ ישראל יש שנה אחת בשבע שנים שלא עובדים בה. שנה שלימה שאין בה שום הכנסה. כך הוא בכל שבע שנים. שבת במשך כל השנה כולה. אין הכנסות. וכשמתבוננים, מתעוררת פליאה: הן אנו יודעים שאין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו. הקב"ה נתן לנו תורה שכל נער צעיר יכול לקיימה. אם לא במדרגה הגבוהה ביותר, לפחות במדרגה הפשוטה. אם אינך יכול ללמוד כל היום עקב טירדות הפרנסה, אתה יכול לקבוע עתים לתורה. אם גם זה אינך יכול (ואתה אונס גמור), תוכל לצאת ידי חובה על-ידי קריאת שמע שחרית וערבית. כך אומר רבי שמעון בר יוחאי. ובעת הלימוד עצמו, יש חומש רש"י ויש תהלים. תמיד יש לו לאדם אופן מסוים שבזה הוא מסוגל לקיים את התורה. ואילו כאן התורה אומרת לאדם, לאדם הפשוט, עובד האדמה, מצווה אתה לעצור את כל עבודת האדמה במשך שנה שלימה, ואם לא תעשה כן - הרי זה חטא חמור. אין לך עכשיו שום הכנסה במשך שנה שלימה. האדם שואל: אם כן במה אתפרנס? אומרת לו התורה: למרות שכבר נכשלת ושאלת מה נאכל. אעפ"כ הקב"ה יצוה לך את ברכתו. אך דע לך שרצון הקב"ה הוא שאפילו לא תשאל מה נאכל.

השאלה היא: האם אנו מוכנים לזה? מדובר על אנשים שזהו מקור פרנסתם היחידה. הם חיים כל שבוע מההכנסות של מכירת היבול. לא מדובר על מי שהשקיע סכומים גדולים בכל מיני מקומות ואחד מהם זה בשדות ופרדסים. לא על זה התורה מדברת. אלא על מי שחורש וזורע ומוכר את התבואה, ואילו התורה אומרת: עזוב את הכל ואל תשאל מה נאכל. הן תראה שהתשובה ל"מה נאכל" אינה שיחסוך מכספו בשש השנים וכך יהיה לו לאכול בשנה השביעית והשמינית, כי לא למי שיש לו כסף לחסוך התורה מדברת. אלא למי שאין לו מושג איך יתפרנס, ויש לו משפחה עם ילדים. אך התורה אומרת כך: אין ברירה אחרת, כי אם אינך מקיים מצות שמיטה, אינך יושב בארץ ישראל. כאילו הקב"ה אומר כך: אני יכול לתת לך היתר לעבוד בשנה השביעית, אבל חשבתי שאתה רוצה לזכות לארץ ישראל. אתה רוצה לשבת בחוץ לארץ? לך תשב בחוץ לארץ. רציתי לתת לך מתנה רוחנית.

אם אין חלב בבית הכנסת, אם אין דבר פלוני בבית, מה זה קשור אלי? ובכן, מי כן אשם? אברר מי אשם ואתחיל לטפל בו. ועוד תוספת יש למהלך מחשבה זה, שהאדם אומר: אני יכול לשנות זאת כאשר ארים את קולי על האשם בדבר.

העלת האשמה על אחרים

כך הוא מהלך מחשבתו של האדם כשאין לו מספיק כסף לגמור את החודש וכשאין לו מספיק כסף לקנות דירה. השאלה היא רק אם יאשים את ראשי המדינה או את ראשי העיר או את הוריו. הוא היה צריך להתחייב לי בכתב שיקנה לי דירה. הוא התחייב לי רק בעל פה, כמו שכולם עושים, ועכשיו השאיר אותי תקוע. זהו מהלך מחשבתו של הגוף ונובע מכך ששכח את יסודות האמונה שהקב"ה מנהל את האדם ואין שום דבר שנעשה בלי השגחתו. ועוד שכח שיתכן שגם הוא חלק מהתמונה. בדקת מה מצב המצוות והעבירות שלך? לא, לא, לא. בדברים האלה איננו יכולים להבין, הם חשבונות שמים... מה קורה בינך לבין הקב"ה? מדוע אינך מכניס אתכם לתמונה? את כולם הכנסת חוץ ממך והשית"ת. החלפת את היוצרות.

ואפשר לראות בחוש שככל שהאדם מגושם יותר, כך הוא יותר מגיב באופן זה. הנה עכשיו אירע אסון נורא בארץ הקודש, שלא בדרך הטבע, טרגדיה שאין לנו את הכלים להבינה, ועדיין אנו זקוקים לישועה גדולה. והנה אנו רואים כי האדם המגושם עסוק מכף רגל ועד ראשו בשאלה מי אשם. אנשים חושבים שזה קשור לחשבון פוליטי. יש לו אינטרס לומר שפלוני אשם כי הוא רוצה להפילו מהכסא. לא שזה לא נכון, אבל יש משהו שקדם לכך. האדם מרגיש שהדבר שצריך לעסוק בו עכשיו זה - אני לא אשם. זה הרי דבר פשוט שאני לא אשם, ויש מישהו שאותו צריך לתפוס ולהכריז עליו הוא האשם.

אנו לא קולטים זאת, וזו טרגדיה גדולה, כי אילו היינו קולטים, היינו יכולים להשתמש בהם כמראה ולהבין שאף אנו מתנהגים בדרך מטופשת זו. והפלא הוא שבשעה שאנשים נמצאים בסכנת חיים, ועדיין זקוקים לרחמי שמים מרובים, לתשובה ולתפילה, המוח מתעסק בנושא אחר לגמרי. איך זה קשור עכשיו? האין זה פשוט שאין עכשיו הזמן לדבר על זה?! הלא זה דבר כה פשוט. כל אחד מבין זאת, אפילו הילד הקטן. לדון מי אשם, כבר נראה בבוא הזמן. כעת אין לנו את הכוחות הנפשיים לכך, מה גם שההתעסקות הזו רק גורמת נזק. אבל אנשים אינם יכולים להתנער מזה. "כן, אני יודע, אני מסכים... רק רציתי לומר שפלוני אשם".

חטאת ענווית פשעת

לו היה האדם מתבונן בעצמו, היה רואה שזוהי הדרך שבה הוא חושב. כשהוא בא לאכול את ארוחת הבוקר ורואה שאין ביצים ואין לו במה לתבל את לחמו, התגובה הראשונה היא: הלא אמרתי לך אתמול בלילה... אתה זוכר שאמרתי לך אמש ללכת לקנות כי נגמרו הביצים? למה לא הלכת? אף פעם לא מצייתים כאן... מוחו ברח למקום הזה שאומר: אני עכשיו מתייסר, אין לי מה שאני צריך, ויש כאן מישהו שבגללו אני סובל. זהו המהלך החולה של

היסורים, מהלך שאינו מביא את האדם לא לתורה ולא לעוה"ב.

ואותו דבר כשהאדם מתמודד עם בנו. מלמד פלוני אשם, המנהל אשם... ופעמים שהוא אומר: מה יש לי לעשות? הרי הדבר פשוט וברור. כל אחד יודע שפלוני אשם. והשאלה איננה האם פלוני מילא את תפקידו כיאות או לא. יש כאן שאלה אחרת: איך אתה מגיב לנוכח היסורים שפוקדים אותך? כשקורה לך משהו שלא כרצונך ומכאיב לך, איך אתה מגיב בלב? בנפש? מהלך מחשבתך הוא: פלוני אשם, ולכן, אני הולך לפעול כדי לשנות את המצב. אני הולך לצעוק עליו, אני הולך לדרוש את פיטוריו. וכך האדם נשאר בגלות.

נע ונד תהיה בארץ

כשאנו מתבוננים, מה הפירוש גלות? גלות פירושה שהאדם אינו מוצא לו מקום. יום אחד הוא לך כאן ולמחרתו הוא עובר למקום אחר. הוא כבר חשב שהגיע אל המנוחה ואל הנחלה כי כבר לך במקום אחד שלוש לילות, והנה מתברר לו שעדיין לא הגיע. כאן מטפטף עליו מים, כאן קר לו מדי, כאן אין לו עם מי לדבר. הוא נע ונד. יש לו שק על כתיפו וכך הוא עובר מעיר לעיר ואינו מוצא מקום שיוכל להתיישב בו - פה אשב כי איתיה, כאן יש לי פרנסה, כאן יש לי חברים, כאן יש לי חברותא, כאן יש לי שיעור, כאן יש לי בית כנסת. הוא בגלות. אין לו מקום.

וזאת יש לדעת שאנשים עוברים גלות בכל מיני תחומים בחיים. ולמשל, האדם מחפש מקום שיתאים לו ולבניו. הוא מנסה חסידות זו, קהילה זו, בית כנסת זה, רב זה, ובכל מקום הוא נמצא רק לתקופה קצרה, כי המקום לא מושך אותו. הוא לא כל-כך אוהב אותו, זה לא הסגנון שלו. הוא מרגיש באמת גלות - אין לי היכן להיות.

זהו הרעיון של גלות. ובכן, כשהאדם עובר יסורים (או כשכלל ישראל עובר יסורים) ומוצא שכל פעם הוא צריך להרגיע את עצמו בדבר אחר, פירושו של דבר שהוא שרוי בגלות. אפילו נניח שאתה מרגיש בו ברגע שנרגעת, דע לך שאתה עמוק עמוק בגלות. אם אתה צריך כל פעם לסמוך על משהו אחר, סימן הוא שאין לך מקום.

שלוש תמיהות מתיישבות

אין זה שונה ממה שאמרנו חז"ל במסכת חגיגה (ג, ב): איזהו שוטה? היוצא יחידי בלילה, והלך בבית הקברות, והמקרה את כסותו. איתמר, רב הונא אמר: עד שיהו כולן בבת אחת. היכי דמי? אי דעביד להו דרך שטות - אפילו בחדא נמי. אי דלא עביד להו דרך שטות - אפילו כולהו נמי לא. לעולם דקא עביד להו דרך שטות, והלך בבית הקברות - אימור כדי שתשרה עליו רוח טומאה הוא דקא עביד, והיוצא יחידי בלילה - אימור גנדרפס אחדיה (חולי אחז), והמקרה את כסותו - אימור בעל מחשבות הוא. כיון דעבדינהו לכולהו - הוה להו כמי שנגח שור חמור וגמל, ונעשה מועד לכל.

יודוע מה שאמר הגר"ח מבריסק זצ"ל שלכאורה יש לשאול

שאפשר כדי לחזור בתשובה. אך חשש שאם יחזור בתשובה, ימות תיכף ומיד. וזהו מהלך מחשבה של הרבה בני אדם. הוא חושש - אם אהיה צדיק, אולי ידקדקו עמי כחוט השערה. אני ירא לחזור בתשובה, כי אולי זה יגרום לי למות בטרם עת. פנה אל ההרים והגבעות שיבקשו עליו רחמים לבל ימות. התפללו עלי שלא אצטרך לעבור את היסורים ואת התהליך שהאדם עובר כשהוא חוזר בתשובה.

אמרו לו: "עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו, שנאמר (ישעיה נד, י): כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה". הם אמרו לו כך: "אתה חושב שאנו כל-כך בטוחים?! הרי יכולה להיות רעידת אדמה בכל עת. אף אנו איננו בטוחים. ועד שנתפלל עליך, נתפלל על עצמנו".

אמר: "שמים וארץ בקשו עלי רחמים". אמרו: "עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו, שנאמר (שם נא, ו): כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה". אמר: "חמה ולבנה בקשו עלי רחמים". אמרו לו: "עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו, שנאמר (שם כד, כג): וחפרה הלבנה ובושה החמה". אמר: "כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים". אמרו לו: "עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר (שם לד, ד): ונמקו כל צבא השמים". אמר: "אין הדבר תלוי אלא בי".

הוא ניסה את הכל. ואחרי שעבר את כל המהלכים ולא הצליח, הבין דבר אחד כל-כך עמוק, דבר שלקח לו כל החיים להגיע אליו. הוא הבין שאף אחד אינו יכול לעזור לו. ופירושו: "אף אחד לא אשם, אף אחד לא הולך לעזור לי. אבל אני כן יכול".

מסיימת הגמרא: הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו. יצתה בת קול ואמרה: רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בכמה שנים, ויש קונה עולמו בשעה אחת. ואמר רבי: לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן, אלא שקורין אותן רבי.

לא תוכל להתעלם לאורך זמן

הנה מהלך מחשבה זה הוא מהלך שהיסורים הם אלה שמלמדים אותו לאדם. וכעת נראה כיצד, וכאן אנו מגיעים לחלק החשוב ביותר. איך היסורים מלמדים זאת לאדם? כשהאדם מסיח דעתו מיסוריו, לא יבוא מתוך כך לעולם הבא. יתכן שבאמת כדאי לו לאדם בזמנים מסוימים להתעלם, כי עדיף הוא מלהיות בעצבות, וכך באמת כתוב ב'תפארת שלמה' (פרשת חיי שרה) בענין אברהם שרצה להספיד את שרה כמו שנאמר: ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה, ובסוף לא הספידה, אלא מיד ויקם אברהם מעל פני מתו, וסיבת הדבר, כי הרגיש שאם יספיד את שרה ויזכר במעלותיה, זה ימשוך אותו כלפי מטה, והחליט שאינו מספיד, אלא ממשיך הלאה. אמת היא שיש מהלך כזה של הסחת הדעת, כדי שהאדם לא ישקע בצער. לך תעשה משהו, תורה, תפילה, גמילות חסדים. אבל יחד עם כן האדם חייב בזמן מן הזמנים לחזור אל המקום הזה ולעבד את הנקודה.

על הגר"ש שקאפ זצ"ל מסופר שפעם קנו עוף בביתו לכבוד

מדוע כשעושה כל השלושה אי אפשר לתרץ כל אחד מהם כנ"ל ולשלול ממנו התואר שוטה? והשיב שכשיש שלוש קושיות ושתי דרכים לפנינו, האחת לתרץ כל אחת בנפרד והשניה לומר תירוץ אחד המתרץ את כולן, הסברא נותנת שהדרך השניה היא הנכונה. כשהאדם עושה דבר אחד משונה, דנים אותו לכף זכות שעושה כן משום איזו סיבה שהיא, אך כשהוא עושה שלושה דברים משונים, אינו מסתבר שיש לו סיבה נפרדת לכל אחת מהן. הרבה יותר מסתבר שיש לו סיבה אחת לכולן, תשובה שמיישבת את הכל בבת אחת, והיא שהוא שוטה.

אף כאן, כשהאדם עובר קשיים בחיים וכל פעם הוא מוצא אשמים בדבר, כל פעם הוא מוצא פתרון אחר, והרי הוא עסוק כל הזמן בכיבוי שריפות. כאן הוא מרגיע את עצמו בכוחי ועוצם ידי, וכאן הוא מרגיע את עצמו בהטלת האשמה על זולתו, והוא רץ ומדלג מזה לזה ללא הרף. הנה הוא שרוי בגלות אמיתית. אתה יכול לראות זאת עליו. מצחו מכווץ. פניו מעידים עליו שהוא בעל יסורים. הוא ברוגז. הוא מלא טענות כרימון על כל מי שנקרה לפניו. כל אימת שמדברים אתו, שומעים אותו אומר: אינך רוצה שאפתח את הפה, נכון?! אינך רוצה שאגיד מה שיש לי להגיד. אתה רואה כמה טינות צבור לו בלבן.

אם אתה צריך לחפש פתרונות כל היום, פירושו של דבר שאין לך מקום, לא הגעת אל המנוחה ואל הנחלה, אינך גר בארץ ישראל, אינך נמצא בבית המקדש עם השי"ת. אתה חי בגלות, ובכל מקום שאתה מגיע, אתה שוהה בו עד שמסלקים אותך ממנו. יכולים לראות כעין זה מחוסר בית שתופס לו ספסל במקום ציבורי לישון עליו, ונשאר שם עד שמסלקים אותו. כשמסלקים אותו, הוא הולך לחפש ספסל אחר. כך הוא לך כל לילה על ספסל אחר. הוא שרוי בגלות.

האדם משתמש במהלך חיים כזה כל עוד הוא שרוי בגלות. אכן היסורים נועדו להקיף את האדם מכל ארבעת הצדדים. בתחילה יאמר: לגבי הבעיה הראשונה שהיתה לי - ראובן היה אשם, ולגבי הבעיה השניה - שמעון היה אשם, ולגבי השלישית - לוי היה אשם. ואז יאמר לו חבריו: אני חושב שיש איזו גמרא שמדברת בעניינך. משהו עולה כאן בקנה אחד עם הגמרא של איזהו שוטה. לא יודע, אתה מזכיר לי את הגמרא הזו. לכל דבר יש לך תשובה אחרת. אם כל פעם אתה צריך להאשים מישהו אחר, אולי הגיע הזמן שתבין שאתה טועה וכשתשנה את מהלך מחשבתך - כל הבעיות יקבלו פתרון אחד...

אין הדבר תלוי אלא בי

וכאן אנו צריכים להתבונן שוב בגמרא הידועה (ע"ז יז, א) בענין רבי אלעזר בן דורדיא שהזונה אמרה לו שאין לו יותר תקוה לחזור בתשובה, וכתב בבן יהוידע שאמרה לו כך כדי שיתייאש מן התשובה ויתמיד ברשעתו, אך למעשה זה פעל אצלו להיפך. כששמע את המילים האלה: "לעולם לא תוכל לחזור בתשובה. אתה גמור", הוא קיבל את הזעזוע שהיה צריך כדי לחזור בתשובה. ואיתא שם בגמרא: "הלך וישב בין שני הרים וגבעות, אמר: הרים וגבעות בקשו עלי רחמים". המהרש"א מסביר שכיון ששמע שלא יוכל לחזור בתשובה, החליט שהוא הולך לעשות כל מה

כגון: מדוע דווקא אני, ויש אנשים שהרבה יותר גרוועים ממני, והרי עשיתי מצוה פלונית ומצוה פלונית? וכך הוא מתחיל לחשוב מחשבות - הן ירמיה הנביא כבר שאל השאלה של צדיק ורע לו. הרי אומר: זה פשוט אצלו שהוא צדיק, וכן פשוט לו שמה שהקב"ה עושה לו עכשיו, זה רע, וממילא יש לו קושיא של צדיק ורע לו. הוא לא מבין שהוא שרוי בחושך. רק כשהאדם שרוי בחושך, הוא עלול לחשוב שהוא אדם של צדיק ורע לו. הוא צריך להיות בחושך גדול של גאווה כדי לחשוב שעליו זה נאמר. וכפי שהרמב"ן כתב בהקדמתו לאיוב שהשאלה נשאלה רק על רבי עקיבא, משה רבינו והמלאכים הם אלה שיכולים לשאול אותה. אך האדם הפשוט על עצמו?! אתה משתטה?! אתה רוצה שאגיד לך מה עשית אתמול?! לא מה שעשית כל החיים ועדיין לא כיפרת. על מה שעשית רק אתמול!!! ואתה עדיין חושב בכלל בכיוון הזה?! הלא אתה נמצא בחושך נורא.

כל זמן שהאדם שרוי בחושך הזה, סימן הוא שלא הגיע להרגשה שאין הדבר תלוי אלא בו. כל עוד הוא שם, הוא מחפש שמים וארץ, הוא מחפש פתרונות מסביב סביב, ומתכנן לעשות כה ולעשות כה. הנה כי כן, אלה יסורים אמיתיים הם. אבל יש להם תכלית, כמו שכתב ב'תפארת שלמה': טוב לבטוח בה' מבטוח בנדיבים. מבטוח פירושו שהאדם לא יגיע לבטחון אמיתי רק לאחר שינסה. הוא מנסה נדיב אחד ורואה כמה הוא שווה. הוא מנסה עוד אחד, ועוד משהו. רק לאחר שהוא רואה ששום דבר אינו שווה, הוא מגיע להכרה שרק הקב"ה יכול לעזור לו.

והוא יודע שהתפילה תלויה בחזרה בתשובה קודם לכן. כך הרמב"ם (תשובה ז, ז) אומר שכאשר האדם חוזר בתשובה, מקבלים את תפילותיו. האדם טוען: הלא כבר התפללתי כבר כל-כך הרבה פעמים! כן, אבל לא חזרת בתשובה קודם לכן. לא באמת התבוננת לראות שיש אלף סיבות מדוע דבר כזה יכול היה לקרות לך. לא אחת. אלף!!! לא יודע איזה, אבל זה ברור שיש די והותר, כך שאינה קושיא. והוא מדבר עם השי"ת, ואף שהוא מדבר על דברים קטנים, אבל לפחות הוא מדבר על האמת.

ספר איוב מציב לנו מראה

ידוע שבספר איוב מופיעים דיבורים רבים של איוב, דיבורים שיש בהם משום חסרון אמונה. רבוננו של עולם, שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאיוב! (ב"ב טז, א) וכהנה דיבורים רבים שהוא מבטא בהם את צערו. עוד ידוע שיש שאומרת שאיוב לא היה ולא נברא, ואפילו נניח שהיה, מכל מקום צריך לתת את הדעת מה מהותו של הספר. הנה זה הרי ברור שהספר הוא חלק מהתנ"ך. מדוע הוא חלק מהתנ"ך? אם האדם חטף מכות ואמר דברים שלא צריך לומר, זה חלק מהתנ"ך? התשובה היא: כן, כי התורה מסבירה לנו איך אנחנו מדברים. כפי שיש פרשת כי תבוא שאומרת מה קורה כשאנשים חושבים באופן שאינו נכון - השמים מפסיקים להוריד גשמים ואין סיעתא דשמיא ואין התבואה צומחת כמו שצריך... זה חלק מהתורה. התורה אומרת: זה מה שקורה. כמו כן יש חלק בתורה שמלמד את האדם מה הוא חושב כשלא הולך לו כפי שרצה. הוא מאוד רצה איזה דבר ולא עלה בידו. הוא עוד פעם השקיע ושוב הפסיד. כל-כך הרבה פעמים ניסה ולא הולך לו. כתוב שם בספר איוב מה עובר

שבת ונעלם. במשך כמה שעות חיפשוהו ולא מצאוהו. ובכל אותן שעות נותר הגאון בשלוות נפשו כמקודם. התפלאה הרבנית איך הוא נשאר בכזו שלוה. אמר לה, כי לפי דעתו אין זה אפילו בבחינת יסורים, כי אין זה מצער את לבו. יסורים הם רק כאשר הלב כואב מחמתם, כי אז אפשר לקבלם באהבה, דהיינו להתחזק שהצער הזה הוא מאת ה' לטובתו.

אכן לפעמים האדם חושב שהוא נחשב כמקבל יסורים באהבה. למה? כי יש דברים שלא מפריעים לו בכלל. הוא אומר כך: אתה רואה? יש לי אמונה. אין לך באמת אמונה. בכל אותם מקומות, די קל לך להסיח את דעתך מן הענין ולהמשיך הלאה. יסורים הם אותם מקומות שבאמת נוגעים בנפש האדם, והוא נלחם עם עצמו לחשוב את המחשבות הנכונות ולא לחשוב את המחשבות הבלתי נכונות. אכן זהו באמת עבודה קשה, ואז האדם עובר מה שכתוב שם בגמרא. אולי פלוני, אולי אלמוני, אולי אהפוך שולחנות, אולי אבוא בתלונות, אולי ואולי... ואם הוא מגיע בסוף אל ההכרה שאין הדבר תלוי אלא בו, הרי הוא מגיע לעולם הבא. עכשיו הוא נהפך לאיש רוחני, עכשיו הוא מבין שיש בעולם רק הוא והקב"ה. בשבילי נברא העולם פירושו שהאדם מדמה בנפשו כאילו אין אף אחד בעולם, וכשהוא נשאל: אם כן איך זה קרה? הוא אומר: הבה אדבר עם השי"ת, אדבר אתו באופן של הכנעה ותשובה.

הפתח אל העולם הבא

המהלך הזה מביא לאדם את התענוג הגדול ביותר. כשהוא מגיע לשם באמת, כשהוא באמת מרגיש - אין הדבר תלוי אלא בי, ומבין שהדבר היחיד שיכול לעזור לו זה תשובה וביטול, ותפילה מתוך תשובה וביטול, אזי הוא עומד בפתחו של העוה"ב. מדוע רק בפתחו? הנה כאן אנו חוזרים אל הרמב"ם שלמדנו בשיעורים הקודמים. הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ט) אומר שבפרשת והיה אם שמוע התורה אומרת: אם תקיים את התורה והמצוות, יהיה לך זמן וישוב הדעת וכלים להתדבק בה'. יהיה לך עשב כדי שלא תצטרך לרוץ לקצה האחר של העולם להביא עשב לבהמתך. זהו השכר שתקבל, שתוכל לנצל את ימי חיך להוסיף עוד דעת ועוד דעת. נמצא שהשער של העוה"ב הוא כאשר האדם לוקח את כל המחשבות הטועות שלו ואומר לריבונו של עולם: "אני זה שאשם במצבי (כי תמיד המצבים באים על האדם בגלל החטאים שלו), ובוודאי שאני אשם במה שלא חשבתי נכונה בקשר לפרשה שאני עובר בה", כי עכשיו שהוא מקבל את הכל נכונה ומבטל את עצמו לריבונו של עולם, הלא הוא מקיים כמה מצוות עשה דאורייתא, שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד (לפי דרגתו), ואהבת את ה' אלוקיך, וכיון שכן, הקב"ה אומר עליו: והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי, ומבטיח לו דעת. הוא אומר לו כך: בשכר שנכנסת לפתחו של העוה"ב, אני מביא לך מן השמים עוד עוה"ב. אני נותן לך את האפשרות שתוכל לעסוק בתורה ושתוכל לחיות בארץ ישראל.

צדיק ורע לו - האמנם?!

נמצא שהסדר שהקב"ה מעביר את האדם הוא כך: היסורים דוחקים אותו לפינה, ואז הוא מתחיל להלחם במחשבתו עם המהלכים הבלתי נכונים. בתחילה היו לו מהלכים בלתי נכונים,

לו במוח, כל השקלא וטריא. מאוד חשוב לדעת זאת. למה? כי אם תסתכל שם בפירוש רש"י ותראה את ההסברים, אולי תבין איך אתה מדבר, ועוד זאת תוכל להבין היכן אתה טועה.

והנה כשיש מצב של יסורים גדולים לכלל האומה הישראלית, ולא רק בארץ ישראל, אלא בכל העולם. איזו שנה מפעפעת בעולם ליהודים. ה' ישמור ויציל את אחינו בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם. בני ישראל נמצאים בעת צרה. ובכן, היסח הדעת אינו המהלך. הוא שמח. טוב לו, יש לו בטחון. הוא מתעלם. אולי לפי דרגתו זה עדיף מלשקוע בנייעס. אבל לא בזה טמון כוחם של היסורים. היסורים יש להם כח עצום להביא ארץ ישראל ועולם הבא.

מתי הם מביאים ארץ ישראל ועוה"ב? כשהאדם משים לב באיזה מהלכי מחשבה הוא משתמש כדי להרגיע את עצמו. דבר ראשון שים לב, לא רק באיזה מהלכי מחשבה אתה משתמש כדי להרגיע את הפחד, אלא בכלל, באיזה מהלכי מחשבה אתה משתמש בנוגע למצב. כל פעם שאתה חושב על המצב, כתוב על הדף מה אתה חושב. אם יתבונן האדם, יראה שהגם שבפיו הוא מזכיר את שמו של הקב"ה הרבה פעמים ביום, במוחו הוא חושב בכל עת: פלוני אשם, אלמוני אשם, סוג כזה של כוחי ועוצם ידי, וסוג אחר של כוחי ועוצם ידי.

לפעמים האדם חושב שאינו נכשל בכוחי ועוצם ידי, כי אינו חושב כאותם הרחוקים משמירת תורה ומצוות. אדרבה, הוא מדבר בגנותם. הוא לא קולט שמחשבותיו הם חטיבה אחת של כוחי ועוצם ידי. הוא אומר במחשבתו כך: אני יכול להיות רגוע כי אני גר במקום רחוק מן הסכנה. מה זה אם לא כוחי ועוצם ידי? הוא מרגיע עצמו עם המחשבה שאף אחד אינו יכול להשיגו. ברוך ה' שאני גר במקום הנכון שאין בו אויב. זה לא אומר שהוא סומך על הקב"ה. אין לזה שום קשר.

נבל ברשות התורה

ואנשים עושים זאת כל היום, אך כל אחד בצורה אחרת. הראשון מרגיש חכם כי הוא גר בעיר הנכונה, השני מרגיש חכם כי הוא גר במדינה הנכונה, והשלישי מרגיש חכם כי קנה מנעול חדש. וכל אחד מהם כשהוא כבר בטוח היטב בכוחו ועוצם ידו, הוא עובר לחלק השני, שלמעשה יש מישהו שאשם בדבר. וכמה צורות יש להטלת אשמה. אפשר לומר זאת בקול ברור - פלוני אשם, ואפשר לומר זאת באופן של דעת תורה - העבירות שעשה פלוני, הן אלו שגרמו. עוד דרך היא איך האדם מסיר אשמה מעצמו ומטילה על אחרים. הוא אומר כך: איך זה קרה? הלא הזהרתני כל הזמן. כל הזמן אני אומר שפלוני אשם...

וכשמשהו בביתו אינו מסודר, הוא אומר אותו דבר. תראה את הנוסח, תקשיב לניגון שהוא אומר זאת. אמרתי לך, ידעתי מראש, על זה זעקתי כל הזמן. אני יכול להראות לך. זה בדיוק מה שזעקתי כל היום וכל הלילה. מה פשרו של מהלך מחשבה כזה. משמעותו היא כזו: אני בסדר גמור. זה ברור. על זה אין עוררין. עכשיו נשאר רק לראות מי כן אשם. ובכן, האחד אומר זאת באופן גשמי, והשני מלבישו בגלימה רבנית. שניהם משתמשים באותו מהלך מחשבה.

מהלך המחשבה הבריא

אכן כשהאדם חושב כפי שהקב"ה רוצה שיחשוב, כשרואה שבני ישראל שרויים בצרה, הוא אומר כך: מה קורה אצל פלוני, אינני יכול לדעת, ואפילו נניח שמגיע אלי בדיעה מה קורה אצלו, אין זה מה שנוגע לי. לא שמים וארץ, ולא הירח, ולא ההרים והגבעות. שום דבר לא קיים. מה, עליו לא נאמר אין הדבר תלוי אלא בי?! הלא הוא דומה למי שעומד בראש הבנין וצועק למי שצועד למטה: תסתכל בגמרא עבודה זרה ותאמר בפה מלא אין הדבר תלוי אלא בי. זה שלמטה צריך לומר, אך הוא לא. טלית שכולו תכלת הוא. אין דבר כזה. האדם יש לו הכנעה כשבאים יסורים. הוא ולא אחר. הוא אומר: אדרבה! זה חבלי משיח? משיח כבר עומד בפתח? אם כן הבה ואבדוק את עצמי. איך אני נראה? מה עם הבין אדם לחבירו שלי? תן לי לתקן משהו. אני רוצה לעלות על הרכבת. הוא אומר לעצמו: אינני יכול להמשיך ככה. בדבר אחד אני הולך לעשות שינוי, אבל שינוי קבוע.

מהלך מחשבה זה, הופך את האדם לאדם בריא. כל עוד אתה מדבר על אחרים כשיש יסורים, אינך קולט מה שהקב"ה מדבר אתך. וכפי שדיברנו לעיל. להקב"ה יש מתנות, תורה, ארץ ישראל ועוה"ב, והדרך לקנות אותן היא על-ידי יסורים. מה הם יסורים? לשנות את מהלך המחשבה. ורק כך יכול האדם להבין מהו תורה, מהו ארץ ישראל, ומהו עוה"ב. ומה הדרך שבה האדם חושב לפני שהוא משנה את מהלך מחשבתו? הוא חושב את שתי המחשבות האלה, מי אשם, ומדוע הוא עצמו צודק ויכול לתקן את המצב. כך הוא מתנהג בתוך תוכו בכל הבעיות שלו, ועכ"פ כך הוא חושב. וכשהוא חושב כך ומתנהג כך כשיש יסורים לכלל, הוא עדיין בתוך הגלות. ארץ ישראל אי אפשר לקבל כך.

רק כשהאדם קולט שאין הדבר תלוי אלא בו, אז הוא יוצא מן הגלות ורואה אור גדול. הוא חוזר בתשובה, וכיון שהוא חוזר בתשובה, הוא זוכה לתורה ולארץ ישראל ומתקיים בו עולמן תראה בחיך. אכן כן, לא כדאי לדחות את שינוי מהלך המחשבה, כי אז נצטרך לעשות זאת לאחר ביאת המשיח. כדאי לעשות זאת כבר עכשיו...

(נמסר ביום שלישי פר' חיי שרה כ"ג חשוון תשפ"ד)

קול הבינין

718.686.8300 ארה"ב
072.257.7726 ארץ ישראל
03.300.0223 בלגיה
0204.586.2115 בריטניה

לקבלת הקונטרס המלא
וכן לקבלת השיעורים המלאים במייל
שלחו מייל לכתובת
info@machonhavineini.com

לקבלת גיליון זה מדי שבוע
וטעימה יומית מדי יום במייל
שלחו מייל לכתובת
Teimaminahor@gmail.com

קו 'ענמו וראו'

מסר יומי קצר משיעורי
הרב **שמעון שניצער** שליט"א
02.302.4389
או ב'קול הבינין' שלווחה > 0